

Крижна Валентина Володимирівна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВOPУШЕНЬ ДІТЬМИ

У сучасний час багато неповнолітніх осіб вчиняють різного характеру правопорушення (як адміністративні, так і кримінальні). Дану проблему найчастіше вирішують за допомогою проведення профілактичних заходів компетентними органами, наприклад, Національною поліцією України, а саме дільничним офіцерами поліції, підрозділами ювенальної превенції та соціальними службами на території України, що застосовують різні програми та методи щодо виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, а також попередження правопорушень, вчинюваних дітьми. Також важливу роль відіграють наукові дослідження у напрямку профілактики правопорушень серед неповнолітніх, де відбувається систематизація та накопичення як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду, знаходження оптимальних шляхів вирішення вище вказаної проблеми та впровадження його у вітчизняну практику. Також необхідно зазначити, що попередження правопорушення та виявлення, осіб, схильних до вчинення незаконних дій, серед неповнолітніх є більш ефективним напрямком діяльності, ніж на етапі вже вчиненого правопорушення, оскільки протиправні дії припиняються на початковому етапі та є вигідним, тому що відбувається зменшення ймовірності нанесення шкоди різного характеру як суспільству, так і державі.

Наприклад, поліція Швейцарії тісно співпрацює зі школами, з якими підписується протоколи про взаємодію. За цим протоколом школа зобов'язана реалізувати всі можливості для проведення профілактичної роботи з підлітками, які перебувають у конфлікті з законом, і лише після цього звертатися до поліції. Крім цього, школа зобов'язана систематично нагадувати правила поведінки дітям, якщо говорити юридичними термінами – проводити правове виховання дітей. Регулярні зустрічі з адміністрацією шкіл проводить дільничний інспектор «ілот'є» (L'ilotier – фр.), який не носить ні форми, ні зброї та його робота в основному направлена на збір інформації. Окрім цих регулярних зустрічей з адміністрацією, згідно з протоколом, інспектор має право відвідувати школу лише в трьох випадках: а) переслідування злочинця; в) юридичне розслідування (розслідування злочину,

скоєного на території школи); с) для проведення уроків з профілактики на початку та в кінці навчального року (загальна профілактика) [1].

Також цікавим є американський досвід, з якого можна виділити три моделі превентивної діяльності: модель суспільних установ, модель безпеки індивідуума і модель впливу через навколишнє середовище. На федеральному і місцевому рівнях реалізуються програми попередження правопорушень. У деяких штатах участь громадян у зміцненні правопорядку дозволила знизити кількість пограбувань на 30%. Тут використовується винагорода за інформацію, що має оперативно-профілактичне значення. Значна увага на практиці у США приділяється попередженню правопорушень, усуненню причин й умов виникнення правопорушень, припиненню актів вандалізму, превентивному вирішенню конфліктних ситуацій в сім'ї, формуванню довірчих відносин між поліцією і громадянами [2].

В Ірландії широко застосовується обмежене дозволя, неповнолітніх, що вчиняють правопорушення. Ці заходи реалізують спеціальні установи і школи, де особи, які вчинили правопорушення або мають асоціальні прояви у поведінці, проводять вільний від навчання час. Крім того, до виховного процесу залучаються батьки неповнолітніх із асоціальною прийнятною поведінкою. За такою схемою в Ірландії ще з 1960-х років діє низка програм GardaJuvenile Diversion Programmes [3].

Для української правозастосовчої діяльності представляють інтерес програми раннього втручання, які широко застосовуються в Ірландії та реалізуються у межах роботи асоціації NIACRO [4]:

1. Програма «Незалежного відвідування» полягає у наданні дружньої незалежної підтримки неповнолітнім, які знаходяться під опікою та позбавлені батьківської уваги.

2. Програма «Допомоги у працевлаштуванні молоді» охоплює молодь віком від 15 до 18 років, яка на обліку у виправній системі для неповнолітніх. Головною метою програми є надання підтримки в отриманні освіти і професійних навичок та працевлаштуванні.

3. Поряд з цими асоціаціями NIACRO здійснює роботу з ув'язненими, їх сім'ями та дітьми через Advice Centre (Консультаційний центр) – єдину службу, що надає консультації і підтримку сім'ям ув'язнених та неповнолітніми, які відбувають покарання та Family Links (Сімейні зв'язки) [5].

Майже для всіх країн світу на сучасному етапі характерними є негативні кількісно-якісні зміни рівня, структури і динаміки правопорушень серед неповнолітніх. Не є винятком і Україна. Особливої гостроти проблема поширення правопорушень серед неповнолітніх в Україні набула з початком трансформаційних процесів у країні, що сприяли виникненню різноманітних проблем у всіх сферах суспільного життя. Невирішені державою та суспільством проблеми

стають факторами, що негативно впливають на найменш захищених членів суспільства – неповнолітніх, і сприяють вчиненню ними злочинів та інших правопорушень. Серед таких факторів можна назвати і безробіття батьків, і зниження життєвого рівня населення, і розпад звичних та відпрацьованих форм соціального контролю та профілактики правопорушень.

Враховуючи зазначене, актуальним стає пошук нових, адаптованих до сучасних умов життя підходів щодо здійснення профілактики правопорушень серед неповнолітніх. У цій справі, на наш погляд, цікавим є досвід інших країн, зокрема, США та Великобританії, що мають вагомий напрацювання у сфері організації профілактики правопорушень серед неповнолітніх. Англо-американська система профілактики правопорушень займає домінуюче і провідне становище у Європі, Америці та Японії [6].

У цих країнах існують різноманітні класифікації теоретичних підходів і концепцій відносно превентивної діяльності. У Британії визнається очевидним той факт, що усі вони ґрунтуються на відповідних концепціях причин протиправної поведінки й пов'язані з впливом на певні групи факторів, яким відводиться вирішальна роль у механізмі вчинення правопорушення. У зв'язку з тим, що існує багато теорій причин правопорушень, єдиної теорії профілактики протиправної поведінки немає.

Профілактика правопорушень у Великобританії та США здійснюється у трьох основних формах: ситуаційна, соціальна, превенція за допомогою громадськості.

Спеціалісти у сфері профілактики правопорушень залежно від того, у чому вони вбачають причини правопорушень, виділяють такі підходи до здійснення їх профілактики:

- структурний підхід, що пов'язує здійснення ефективної профілактики правопорушень з проведенням значних соціально-економічних перетворень у суспільстві;

- психологічний підхід, який визнає вирішальне превентивне значення впливу на особу потенційного правопорушника, а також осіб, які вже вчиняли правопорушення (з метою профілактики рецидиву);

- ситуаційний підхід, який відводить вирішальну роль впливу на соціальні та фізичні фактори зовнішнього середовища, що впливають на вчинення правопорушень, сукупність яких створюють сприятливу ситуацію для кримінальних проявів [7].

Підбиваючи підсумок, відзначимо, що для подальшого становлення й розвитку вітчизняної системи профілактики правопорушень серед неповнолітніх, для розробки та впровадження у діяльність суб'єктів профілактики правопорушень серед неповнолітніх нових, ефективних форм та методів профілактики необхідно вивчати і впроваджувати певні закордонні напрацювання і практичні прийоми у

цій сфері, але робити це необхідно з урахуванням національних особливостей, зумовлених попереднім розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Профілактики правопорушень серед дітей та молоді у Швейцарії URL: [http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/01-02\(13\)/05-Zarubizhnyi_dosvid/130501.pdf](http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/01-02(13)/05-Zarubizhnyi_dosvid/130501.pdf).

2. Карпінець Ю.О. Досвід зарубіжних країн щодо запобігання злочинності неповнолітніх (на прикладі США та Швейцарії) //Актуальні сучасні проблеми кримінального права та кримінології у світі реформування кримінальної юстиції : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції/ Харків МВС ХНУВС кримінологічна асоціація України: ХНУВС, 2014. Том II. С.173-174.

3. Children and the criminal justice system in Ireland / URL: <http://citformation.ie/en>

4. Evaluation of the Early Intervention Programme / URL:<http://www.niacro.co.uk>.

5. Формування програмних заходів корекції та запобігання злочинній поведінці неповнолітніх: зарубіжний досвід / URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc7/47.pdf>.

6. Голіна В.В. Попередження злочинності: Конспект лекції. Харків: Укр. юрид. академія, 1994. С. 36.

7. Поволоцька С.Г. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх: з досвіду Великобританії // Проблеми злочинності в Україні: роль правоохоронних органів та громадськості у їх запобіганні: Матеріали круглого столу. Харків: НУВС, 2003. 90 с.

Кубарев Іван Володимирович,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Барган Сергій Сергійович,

викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ЗА МЕТОДИКОЮ КОГНІТИВНОГО ІНТЕРВ'Ю

Незважаючи на поступове реформування політичного й економічного життя нашої держави, сучасний стан боротьби зі злочинністю потребує не лише якісного вдосконалення нормативно-